

N. Andersen: Det gaar med denne Sag, som det saa ofte gaar, at, naar man først har sagt A., er man ogsaa nødt til at sige B. Man er nu gaaet ind paa denne Lov, og den har haft en saadan Virkning, at selv om man virkelig var villig dertil, kunde man ikke komme bort derfra igjen. Hvad vilde man gjøre med de Interessenter, der nu have faaet Laan i denne Kreditforening, dersom man gik til at ophæve den igjen? Det vilde være Noget af det Udsigste, man kunde foretage sig. Men Forholdene stille sig paa den anden Side saaledes, ialtsald for Foreningen paa Derne, at den ikke vil være istand til at fortsætte sin Virksomhed ret længe, dersom man ikke paa den ene eller den anden Maade kommer den til Hjælp; thi det kan ikke forudsættes, at nogle Mand i Længden ville kunne vedblive at offre deres Tid til at virke i Andres Tjeneste, naar der ikke kan gives dem et passende vederlag derfor. Forholdene ere saaledes her paa Derne, at Foreningen ikke vil kunne bære sine Administrationsudgifter med den Tilgang, den hidtil har havt, og man kan jo heller ikke gjøre Regning paa Andet under de forhaandenværende Forhold. Det viser sig jo saa tydelig her paa Derne, at det kun er de saa, magre Egne her, der særlig have udgjort Tilgangen til Foreningen. I Odense Amt f. Ex., hvor jeg er særdeles godt kjendt, er det navnlig fra 2 Kommuner, Bispenbjerg Sogn og Hjelsted Sogn, der begge have skarpe, magre Torber, at Foreningen har havt sine Interessenter. Jeg har ikke Tallene opgjorte, men jeg er vis paa, at der er langt flere Interessenter fra disse 2 Sogne end fra hele det øvrige Odense Amt; det er de skarpe og magre Egne, hvor den fattige Befolkning kan faae Jord at kjøbe og faae bygget et billigt Hus og saa søge sit Erhverv, som den bedst kan, der udgjør Tilgangen. Fra de gode Egne derimod har Foreningen ikke megen Tilgang; thi Husene der, hvor der høres et Par Ddr. Land til, gaa sædvanlig op over den Maximalgrense, som er sat for at kunne blive optaget i Foreningen. En nødvendig Betingelse for at kunne holde Foreningen paa Derne ialtsald ilive, er det derfor, mener jeg, at der gjøres noget Saadant, som her er foreslaaet. Hvad nu angaar det Punkt, som det ærede Medlem, der før havde Ordet (Scharling), talte om, nemlig at modoptage Kjøbstæderne, vilde jeg ganske vist ikke finde, at der var noget Ubilligt deri, men jeg er ikke vis paa, at dette ikke vilde berede Loven Vanskeligheder paa andre Steder. Jeg vil imidlertid henstille, om der ikke dog kunde gjøres det, at man kunde medtage de Huse, der ligge paa Kjøbstædernes Markjord. Der er jo en væsentlig Forskjel mellem „Byjord“ og „Markjord“ i Kjøbstæderne, de Huse, der ligge paa Markjorden, have jo en saa landlig Karakter og have saa Meget tilfælles med de øvrige Huse paa Landet, at jeg egentlig ikke ser, hvor Forskjellen ligger, og jeg ser ikke, hvad der

kunde være til Ginder for, at de kom ind under denne Lov, medens de egentlige Kjøbstadbygninger derimod have en hel anden Karakter, og det kunde have sine Betænkeligheder at tage dem med. Jeg vil, som sagt, for mit Vedkommende ikke mene, at der var nogen Fare derved; men da det mulig kunde berede Loven Vanskeligheder andre Steder, vil jeg ikke anse det for raadeligt, at man ialtsald her i dette Thing vedtager et saadant Lovforslag, som det af det ærede Medlem af Kjøbenhavns 4de Valgkreds antydede. Videre skal jeg ikke sige ved denne Leilighed. At Loven i det Hele taget har været til Gavn for dem, der have tyet til den, er jo tydeligt nok. Forholdene vare jo saaledes for dem iforveien, at af de andre Pengeinstituter kunde de vanskelig faae Laan, fordi Lagationerne vare for dyre for dem, og fordi de andre Pengeinstituter heller ikke i Reglen vilde have dem som Interessenter, og de maatte derfor ty hen, hvor de kunde, for at faae Laan, og de Forretninger, der have været drevne med disse Huse, skulle ikke have været meget lystelige at se til. Jeg har faaet nogen Leilighed til at gjøre mig bekendt med disse Sager i det sidste Par Aars Tid, og det er ikke meget opbyggeligt at blive bekendt med de Forretninger, der i denne Anledning have været drevne. Jeg skal derfor meget anbefale, at vi vedtage dette lille Lovforslag og faae den Udvidelse paa Kreditforeningernes Omraade, som er tilsigtet, da jeg haaber, at det derved ogsaa vil blive muligt for Kreditforeningen for Derne at kunne fortsætte sin Virksomhed.

J. Sager: Af den første ærede Læser (Th. Nielsen) blev der ansørt endel Data, som skulde bevise, at den Frygt, der var blevet udtalt fra forskjellig Side, og navnlig fra mig og det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds (Scharling), dengang denne Lov blev vedtagen, var nu fuldstændig gjendreven ad Erfaringens Vej. Jeg maa i saa Henseende henholde mig til de samme Betragtninger, der bleve gjorte gjældende af det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds, at det er meget for tidlig at dømme herom. Hvis der allerede nu, inden 2 Aar efter Foreningernes Stiftelse, var blevet ført Bevis for, at de ikke vare levedygtige, vilde vi have faaet Ret i saa høi Grad, at vi aldrig havde drømt derom. Nei, den Slags Foranstaltninger behømmes først efter lang Tids Forløb. I de enkelte Tilfælde, hvor Staten er gaaet for vidt, som vi mene, at den i dette Tilfælde er gaaet, har Resultatet først efter en længere Aarrække vist sig, men saa er ogsaa Katastrofen kommen med saa meget større Stykke. (En Stemme: Hvor?) Det er vist her, da der blev stiftet Laanforeninger, f. Ex. den angaaende Landboreformer; i Løbet af en Snæs Aar gik det nogenlunde vel, der blev laant til forskjellige, og saa først viste det sig, hvor uvederhøftig hele dette Institut — det hed